GENERO PAREKIDETASUNA

NESKA BERRIA DUGU GELAN

kaleidoskópio

JATORRIARI BURUZKO INFORMAZIOA

Proposamen didaktiko honen jatorria **Munduak elkarlotuz** nazioarteko proiektuan datza. Aspaldiko partez, irakasle askok eskatu izan digute **Munduak elkarlotuz** proiektuaren sareko plataforman agertzen ziren jarduerak eskura izateko aukera, online-ko jardueraren egutegia eta beste hainbat eskolarekiko prozesu kooperatiboa zeinahi zela ere, nork bere ikastetxean autonomia osoz betearazi ahal izateko.

Oraingoan, animazioei, ildo nagusiei eta eduki-mailei eutsi egin diegu eta, gainera, jarduerak testuinguru berrira egokitu ditugu, zeuen lanak ondore onak izan ditzan.

Gida hau irakurtzea gomendatzen dizuegu, horrek jarraibideak emango dizkizuelako, bai hemen proposatzen diren jarduerak garatzeko, baita ideiak ere, hainbat gai eta aspektutan sakontzeko.

www.conectandomundos.org

OXFAM Intermón

Aurkibidea

Animazioaren laburpena, helburuak eta gaiak ____ 3

Gaitasunaren ebaluazio-adierazleak ____ 4

Jarduerak garatzeko jarraibide metodologikoak ____ 5

Irakasleentzako irakurketak ____ 18

Glosarioa ____ 24

Bibliografia ____ 26

Eranskina: ikasleentzako galde-sorta ____ 28

Animazioa, laburturik

Anak, eskolara etorri den azkeneko neskak, aurki lagunak ezagutuko ditu: Laia, Deeyah, Paola, Antonio, Angel eta Yu. Martxoaren 8an Emakumearen Nazioarteko Eguna ospatuko da eta bertako ekitaldiak antolatzen ari den batzordeko kideak dira denak.

Ospakizunak aitzakia hartuta eta lagun horien gorabehera pertsonal eta familiarrez baliatuz, hainbat kontzeptu aztertuko ditugu orain, hala nola: genero-estereotipoak, pertsonarteko harremanak, taldeko kide izateko sena, famili ereduak, gizakiaren eskubideak, autoestimua eta autokontzeptua eta, nola ez, berdintasunaren aldeko borroka, emozioak eta sexu-iratzarraldia loratzen diren fenomenoak funtsezko une honetan.

Helburu operatiboak

- Norberaren izaera garatzea: espektatibak, aukeratzeko askatasuna eta beste hainbat aztertzea.
- Desberdintasuna, genero-ikuspegitik aztertzea: kausak.
- Gertukoen artean eta gizartean orokorki, emakumeen eskubideak lortzeko borroka eta historia ezagutzea.
- Bestetasuna garatzea, hots, bestelakoekiko errespetua, besteenganako errespetua.
- Berdintasunezko gizarterantz jardutea.

Lan-ildoa: lehentasunezko ikuspegia

Animaziozko pertsonaien kasuak aztertzetik abiatuta, gelako benetako egoera edo kasuei hel dakieke:

- Norberak aukeratzeko duen askatasuna errespetatzea.
- Bestea errespetatzea; bestea ezagutzeko garrantzia.
- Pertsonarteko harremanak azalaraztea: mikromatxismoak axolagabetasunez... edo bestela.
- Genero-desberdintasuna, berdintasunaren aurka.
- Berrespen-estrategiak: gizakiaren eskubideak, autoestimua, arrazoitzeko gaitasuna eta ezetza emateko gaitasuna.
- Taldeko kidea izateko premia.

Ebaluazio konpetentzialeko adierazleak

Hizkuntza-gaitasuna

- Testua erabat ulertzea.
- Ideia nagusi eta bigarren mailakoak atzematea.
- Egiteak eta iritziak, egiazko eta alegiazko edukiak bereiztea.
- Berariazko hiztegia baliatzea.
- Aditze aktiboa.
- Elkarrizketaren egitura errespetatzea, bertan parte hartzea.
- Adierazpena erritmo, intonazio eta ahoskeraz janztea.
- Hitz-jarioa eta adierazpen oparoa.
- Aurkezpen argia, antolatua.
- Aurkezpena egin ondoren, galderei erantzutea.

Emozio, gizarte eta herritar-gaitasuna

- Hizkuntzak aintzat hartzea, elkarrekin komunikatzeko eta elkar aditzeko bidetzat.
- Era guztietako aurreiritziak atzeman eta arbuiatzea.
- Giza eskubideak defendatzea.
- Kausa, intererlazio eta arriskuen analisia.
- Aditze aktiboa.
- Gainerakoen egite eta iritziak errespetatzea.
- Taldeko lanetan laguntzea.
- Hartutako erabakiak betetzea.
- Taldeko lana mesedegarri jotzea.
- Taldeko kide guztiak ezagutu eta onartzea.
- Arazozko egoeretan malgu eta elkarrizketarako irekita agertzea.
- Ikasgelako arauak finkatzea.
- Arauak ez betetzearen ondorioak aztertzea.

Gaitasun artistiko eta kulturala

- Eduki jakin bat multimedia moduan aurkeztea.
- Arte adierazpenaz gozatzea.
- Erantzunetan orijinaltasun edo asmamena.

Ikasten ikasteko gaitasuna

- Materialak hautatu eta prestatzea.
- Arreta kontrolatu eta lanari eustea.
- Bestelako aukerak bilatzea.

Jarduerak garatzeko jarraibide metodologikoak

Autorretratuaz

Orri 6
Jarduera

Arreta eta aldeko giroa eskatzen ditu jarduera honek. Ikasleei entregatuko zaien galde-sortak lagunduko die nork bere autorretratua egin dezan. Derrigorrezkoa ez bada ere, horiek sinaturik egotea komeni da, anonimotasunaren aitzakiaz, serio hartzeari saihets egin ez diezaioten. Horrela, tutoretzetan lanabes biziki baliagarria izan liteke.

Autorretratuetako ezaugarrietako bat ozen irakurriko da, norena den esan gabe. Ikasleek asmatu behar dute neskari edo mutilari dagokion.

Gogoeta eragingo duten galderak hauek dira:
Zuen ezaugarri, interes edota zaletasunak eta neskenak edo mutilenak direla diozuenak bat al datoz? Zaletasun eta interes horiek, zuen iritziz, jaiotzetikoak dira? Ikasi egin al daitezke? Neskenak bezain mutilenak izan al daitezke? Zer gertatzen da mutilenak omen diren ezaugarriak neska batek dituenean? Eta kontrakoa gertatzen denean?

Biribila

Orri 8
Jarduera

Jarduera honek ere errespetuzko giroa eskatzen du. Neska-mutil guztiak zirkuluan antolaturik, gainerako ikaskideen ezaugarrietara bakar-bakarrik erreparatu behar diete: ezaugarriak (adibidez, atsegintasuna, alaitasuna, optimismoa, umore-sena, sen ona, elkartasuna, etab.), atsegin zaizkien hazpegiak (ilea, begirada atsegina, irribarrea, etab.), gaitasunak (ozenki irakurtzea, matematika ederki ulertzea, kirolzale amorratua izatea, etab.).

Bakoitzak orrialde bat hartu eta, goialdean, bere izena idatziko du; orduan, papera eskuineko lagunari pasatuko dio. Lagun honek, orriaren jabeak daukan ezaugarri on bat idatzita, papera akordeoi moduan tolestu eta eskuineko lagunari pasatu beharko dio. Horrela jokatuko dute denek, orriak jabearengana iritsi arte. Hartu zuen izena daukan papera eta irakurri beste ikaskideek bertan idatzi dutena.

Bereziki jarduera baliagarria da, auto-estima eta gainerakoen esker ona sustatzeko. Ikaslea konturatzen da ikaskideek aintzat hartzen estimatzen eta miresten dituzten aspektu batzuk, agian norberak ezagutzen ez zituenak.

Biribila partekatzean:

- Zer iruditu zaizkizu iruzkinak?
- Nola sentitu zara?
- Zerk harritu zaitu gehien? Zergatik?
- Zertan dira zuen pertzepzioaren antzekoak?
- Zertan dira desberdinak?

Genero-estereotipoek nola funtzionatzen duten

Genero-estereotipoak, emakume eta gizonezkoen ezaugarrien inguruko ideia edo iritzi sinplifikatu eta biziki onartuak dira baina ez dira egiazkoak; izan ere, kultura bakoitzak esleitzen dizkie batzuei eta besteei zeregin eta jarduera jakin batzuk.

Norbaitek honela jokatzen duenean	Neska bada, esaten da jokaera hori dela	Mutila bada, esaten da jokaera hori dela
• Aktiboa	• Urduria	• Ipurtarina
• Jarduntsua	• Setatia	• Lehiatia
• Sentsiblea	• Delikatua	• Afeminatua
• Irekia	• Zakarra	• Segurua
• Desinhibitua	• Kokina	• Atsegina
• Esanekoa	• Otzana	• Mengela
• Aldartetsua	• Histerikoa	• Sutsua
• Ausarta	• Txoriburua	• Adoretsua
• Barnerakoia	• Lotsatia	• Zentzuzkoa
• Ikusnahia	• Berri-ipurdi	• Argitsua
• Zuhurra	• Zentzuzkoa	• Koldarra
• Partekatzen ez badu	• Egoista	• Bereari eusten dio
• Amore ematen ez badu	• Oldarkorra	• Sendoa
• Iritziz aldatzen bada	• Apetatsua	• Akatsak aitortzeko gauza

Sexuaren eta generoaren arteko aldea

Sexu hitza erabiltzen da emakumeak eta gizonezkoak berezkoak dituzten ezaugarri anatomiko-fisiologikoak adierazteko. Generoa, berriz, sexu bakoitzari egozten zaizkion jarrera eta gaitasunak adierazteko; hauek, gizarteak gizonezkoari eta emakumeari egotzi dien rolaren ondorio direnez, batzuen eta besteengandik gizarteak espero duenaren estereotipo kulturalak izateraino bilakatu dira.

Jarrera eta jokaera horiek herentziak edo biologiak baldintzatuak ez izatearen ondorez, ikasleek sexuen araberako rolak hartzean sekulako eragina izango du eskolak, bera errotua dagoen gizartearen kultura transmititzearen edo aldatzearen eragile den heinean.

Genero-estereotipoak, emakume eta gizonezkoen ezaugarrien inguruko ideia sinplifikatuak dira, zein bere kulturan hertsiki errotuak, baina ez dira egiazkoak; horiek, azkenean, kasuan kasuko kulturak agintzen dizkien jarduera eta zereginak betetzeko obligazioa bihurtzen dira.

Gainerakoen iritzi edo ondorioez

Proiektu honek beti-beti azpimarratu du elkarrizketaren, eztabaidaren, iritzi-trukatzearen, besteen iritziak entzun eta errespetatzearen garrantzia. Horretarako, bai gelan jarduerak gauzatzean, bai beste taldeetakoek horman idatzi dutena irakurtzean ere, eztabaida eta gogoeta eginaraziko duten galderak egitea komeni dela diogu.

Adibide gisa: Ideia berririk ekarri al dute beste taldeetakoek? Ados al zaudete horiekin? Zeinekin bai eta zeinekin ez? Zergatik?

Bideoen inguruan

Orri 11
Jarduera

Bideoak gelako ikasle guztiek ikustea komeni da. Hori ezinezkoa balitz, talde bakoitzak ikusi duen bideoaren laburpena egin lezake. Iruzkin horiek egin daitezke, arbelean idatziko diren funtsezko ideietan oin hartuta.

"Neskatoek bezala korritzea" bideoaren inguruko gogoeta dinamizatzeko, ondoko galderak egitea proposatzen dugu:

- Zerk harritu zaitu?
- Nola sentitu zara?
- Zergatik da "Neskatoek bezala korritzea" irainaren antzeko zerbait?
- Zergatik "jotzen" edo "korritzen dute neskatoek bezala" era barregarrian egiten dutenean?
- Nolako estereotipoak helarazten dizkigute bideo horiek? Nola ohitzen gara horrelakoetan?

Ikuskaldi honen helburuak dira, batetik, ezkutuko edo ezin sumatuzko errealitate bat —mikromatxismoena— azaleratzea eta, bestetik, maskulinotasun berriak —gizasemeak dagoeneko genero-berdintasunaren alde jokatzen ari den rola, alegia— nabarmentzea.

Taldeak nolako heldutasun-maila duen, baliteke barre eta trufa erdeinuzkoak egitea. Hori gerta ez dadin, batetik neskekin eta bestetik mutilekin bereiz aritzea eta, ondoren, denak elkarturik, ondorioak aurkeztea proposatzen dizuegu.

Mikromatxismoak
Zein egoerak harritu zaituzte gehien? Zergatik? Zer iruditu zaizkizue? Nola sentitu zarete? Antzeko egoerarik bizi izan al duzue? Gelan gertatzen al dira mikromatxismoak? Eta jolasaldian? Zertan bereizten dira batzuk eta besteak? Zergatik esaten zaie mikromatxismoak? Zergatik diote ez ditugula ikusi nahi? Nork ez ditu ikusten? Zer egin dezakegu egoera hauek aldatzeko?

Zein ondorio atera duzue?

Maskulinotasun berriak
Zein gauzak harritu zaituzte gehien? Zergatik? Zer iruditu zaizkizue? Nola sentitu zarete? Antzeko egoerarik bizi izan al duzue? Zertan bereizten dira batzuk eta besteak? Zergatik ari dira maskulinotasun berriez? Bideokoek bezala jokatzen duen

mutilik ezagutzen al duzue? Nola baloratzen duzue hori? Gutariko bakoitzarengan zer aldatu beharko litzateke maskulinotasun berriak normaltasuna izateko

Zein ondorio atera duzue?

Mikromatxismoez

Mikromatxismoak honela definitzen ditugu: gizasemeek oharkabean edo konturaturik egiten dituzten pertsonen arteko maniobrak dira; horien xedea da emakumeen gaineko nagusitasunari eustea, berrestea edo berreskuratzea edo, bestela, emakumeen ahalmenaren handitzeari buru egitea edo ahalmen horretaz baliatzea. Adimen maskulinoaren eraikuntza kulturalaren ondorio eta adierazpen dira mikromatxismoak, gizakien gaineko nagusitasuna, autosufizientzia eta emakumeen gaineko eskubidea gizasemeek edukitzea hobesten duen sozializazio maskulino baten emaitza dira. Mikromatxismoak ikuskatzearen xedeak hauek dira:

- Gizasemeei, egunero egikaritzen duten botere-ariketaz autokritika egiten laguntzea.
- Emakumeen artean, pertzepzio-erregistroa eta, horrenbestez, beraiek nozitzen duten indarkeriari aurre egiteko aukerak zabaltzen laguntzea.
- Egonezin, gehiegizko zama eta jazarpen-defentsazko harreman askoren jatorria azaltzea; horiek, maiz, saihestuak izan eta "emakumearen arazoei" egozten zaizkie, nahita, emakumea errudun eta gizasemea errugabetzat jota.

Iturria: http://www.luisbonino.com/pdf/Los%20Micromachismos%202004.pdf

Maskulinotasun berriez

Maskulinotasuna gaurkotu nahian, emozio eta afektuen alorrean gizasemearen tradiziozko isolamendua gainditu eta gizona, berriz, maitasuna aintzat jotzen duen zen gizakitzat hartzen ahalegintzearen ondorioz, pertsonak askeago eta autonomoagoak bihurtuko lirateke.

Jokabide arriskutsuak alboan utzita —horren ordez, pertsona goxatzearen alde jokatzea—, beste gizaseme batzuen mirespena arriskuaren exhibizioan ez bilatzeak, gizonezkoen eta emakumeen osasunean eragin mesedegarriak izaten ditu berehala. Emakumeen aurkako bortizkeriaren kontrako borroka sozialean gizasemeek aktiboki partehartzea ere elementu mesedegarria izan daiteke. Gizonezkoek arazoa salatzeko jarrera aktiboa erakutsi behar dute indarkeria-mota honetan eta beste batzuetan ere. Emakumeen aurkako bortizkeriaren kontrako borrokari gizonezkoak egingo dion ekarpena, izan ere, inongo bortizkeria matxistarik ez onartzean datza: ez fisikorik, ez sexualik, ez psikologikorik.

Berdintasunera bidean gizonezkoak egin behar duen aldaketan sakontzeko, era berean, indarkeria gatazken konponbidea dela dioten legitimazio sozialeko diskurtso eta prozesuak bertan behera utzi behar dira. Gainerako gizakien duintasuna errespetatzean

eta pertsonak aukeratzeko duen askatasunean eta negoziazioan oinarritzen diren hizketa-pleguen alde egin beharra dago.

Aldaketa horiek, espazio publikoan eta botere esparruan betetzen duten lekua bestela planteatzea eskatzen diete gizasemeei; izan ere, aukera-berdintasunak eta antolamendu- zein erabakitze-eremuetarako irispidea gizon eta emakume guztiei eskaintzen dizkien gizartea demokratikoagoa baita.

Maila kolektiboan, berdintasunaren alde emakumeek egiten dituzten eskariak gizasemeek sostengatu eta bere egitea agintzen die aldaketak. Alor pribatuan, berriz, ezinbestekoa da gizonezkoak diskriminaziozko egoerez ez baliatzea eremu publikoan botere politiko, sozial edota ekonomiko handiagoa eskuratzeko edo edukitzeko.

Lan-alorra eta bizitza pertsonala elkarrekin uztartzeak gizonari berdintasunean inplikazioa eskatzen dio; etxeko lanak eta zaintza lanak ere egin behar dituela ulertu behar du gizasemeak. Aldaketa horren aldeko konpromisoari hasiera emateko, adibidez, gurasotasun-baimenak, lanaldi-murrizketak eta lan-utzialdiak erabil ditzake gizonezkoak.

Berdintasunaren aldekotasunean, gizonak beste gizonen aurrean jarreraz aldatzea ezinbestekoa duela berretsi beharra dago; derrigorrezkoa da gizonari aitortzea gizon izatearen aniztasuna, sexu-aukeratze eta orientatzeko askatasuna eta bizitzako alor denetan, homofobia eta transfobiaren kontrako konpromiso sendoa.

Iturria: http://www.aulaviolenciadegeneroenlocal.es/consejosescolares/archivos/P_013_los_hombres_la_igualdad.pdf

Bi aulkiak

Orri 6
Jarduera

Dinamikaren garapena

Ipini bi aulki gelako aurrealdean. Batari ezarri “HONEN ALDE NAGO” dioen kartela eta bestean “EZ NAGO HONEN ALDE” dioena. Hemen jorratuko ditugun dilemak hauek dira:

- “Zure arreba txikiak probetako pilotua izan nahi balu, nola erreakzionatuko zenuke?”
- “Zure lagun mina den mutil horrek, futbola utzi eta ballet klasikoan profesional jardun nahiko balu, zer egingo zenuke?”

Gelako bi lagun boluntario eskatuko ditugu; bakoitzak bere aulkia aukeratu beharko du.

Lehen txanda hasiko da aurreneko dilemarekin. Bi lagunek, aukeratutako rola bete behar dute. Eztabaida ez da zertan luzatzea. Iritziak agortzen ari direla ikustean, debatea moztea da egokiena. Horretan bukaturik, kontrako aulkietan eseriko dira biak.

Horren aldaera bat izan liteke bi lagunetako bat bakarrik aldatzea (“HONEN ALDE NAGO” aukeratu duena, adibidez), aurkako aulkian

eseri den ikaskideak planteatu duena beste ikuspegi batetik argudia dezan. Iritzi berri batzuk entzundakoan, "EZ NAGO HONEN ALDE" aulkikoari zutitzea eta, bere ordez, beste bat ipintzea eskatuko genioke.

Eta horrela jarraituko du jarduerak, gainerako galdera edo dilemak jorratzeko. Hemendik **animatzen zaituztegu gelako ikaskideen interesa piz dezaketen galdera berriak asmatu eta planteatzeko.**

Dinamikaren osteko gogoeta

Seguruenik gureak ez bezalako iritziak eta jarrerak dituzten pertsonen lekuan ipintzen ahalegindu gara. Gure burua eta gure ingurukoak hobeki ezagutzeak lagunduko gaitu elkarrekin bizitzeko.

Parte-hartze bakoitzaren ondoan horren ebaluazioa egingo dugu; horretarako, lehendabizi adituko diegu beren rola antzeztean nola sentitu diren eta aukeratutako papera zer iruditu zaien. Era berean, parte-hartzaile bakoitzaren antzerkirako joera ere analizatu ahal izango dugu: jarrerak, keinuak, intonazioa eta antzezpena errealismoz janzten duten beste hainbat elementu ere.

Gogoeta egiteko galderak: Zer iruditu zaizkizue arrazoiak? Nola sentitu zarete antzezpenean? Zerk harritu zaituzte gehien? Zergatik? Zein alderditan dira zuen pertzepzioaren antzekoak? Zeinetan dira desberdinak?

GAIAN SAKONTZEKO, dinamika hau gizaki zapalduaren antzerkian dago inspiratua, antzerki-forum aldaeran, bertsio sinplifikatu batean eta egungo jendeak normalean duen beta eskasa aintzat hartuta.

Antzerki-foruma (gizaki zapalduaren antzerkia)

Arazo sozial eta pertsonartekoei bestelako irtenbideak bilatzeko lanabes eraginkorra izango delakoan, antzerkiaz eta teknika dramatikoaz baliatzea du helburu gizaki zapalduaren antzerkiak. Gizaki zapalduaren antzerkitik antzerki-foruma lantzeko interesa duten pertsonei gogoraraziko diegu xedea dela aktore ez diren parte-hartzaileei adorea ematea, antzerkiaren bitartez eguneroko zapalkuntza-egoerei dagozkien bizipenak adieraz ditzaten. Kontua da ikuslea —izaki pasiboa— hari dramatikoa protagonizatuko duen aktore-sortzaile bihurtzea eta, horretarako, bere iraganaz gogoeta egin, orainaldiko errealitatea eraldatu eta etorkizuna sortzera bultzatuko zaio. Ikusleak ikusi egiten du, egonik; aktore-sortzaileak ikusi eta antzeztu egiten du edo, zehazkiago adierazteko, eskenatokian eta bizitzan antzezteko, aritzeko, ikusten du (Boal, 1980).

Iturria: https://escuelapopularcineytv.wordpress.com/2012/06/23/metodologia-del-teatro-foro-augusto-boal-una-herramienta-poderosa-para-construir-la-participacion-popular/

Bideo inspiragarriak

Orri 15
Jarduera

- Emakumearen irudia publizitatean
  https://www.youtube.com/watch?v=rh7R6NDb1go
- The AXE Effect – Women – Billions
  https://www.youtube.com/watch?v=I9tWZB7OUSU
- Alfa Romeo Giulietta
  https://www.youtube.com/watch?v=az5E5-rUXy8
- Honela erantzuten dute gizonek, emakumeak emakume gisa tratatzen dituenean
  https://www.youtube.com/watch?v=QXUZhd75IuQ
- "Etxekogizonak"
  https://www.youtube.com/watch?v=cxHLiaUe3ow
- Etxeko lanak, gizasemeak gainditu gabeko proba
  https://www.youtube.com/watch?v=ZDxHMHjfgp4
- Mikromatxismoak: hortxe dira, ikusi nahi ez baditugu ere
  https://www.youtube.com/watch?v=Co_z_GbjbHY
- Minutu bakarreko esperimentua, emakumeek nozitzen duten zerbait (berdin kobratzea) gizonezkoei erakusteko
  https://www.youtube.com/watch?v=wfByPvrOcb8
- Ikusten ez den matxismoa
  https://www.youtube.com/watch?v=YRWpzQuW7NE
- Gauza bihurtzea: emakumea, publizitateko objektu
  https://www.youtube.com/watch?v=J_SKc60I0_M
- Begira nazazu begietara
  https://www.youtube.com/watch?v=wajm6isPwqA

Zer egingo zenuke zuk horrelako kasu batean?

Orri 20
Jarduera

Dinamika hauei esker, egiazkoak diren antzeko egoerak azalaraziko dituzte; horiek, agian, irakasleentzat ikusezinak ziruditen arren, neska-mutilek oso ezagunak zituzten edo, areago, baliteke taldeak berak ezagunak ez izatea. Hori mesedegarria izan daiteke baina, aldi berean, arras delikatu eta arriskutsua, egoera isilean nozitzen duen pertsonarentzat, bai irakasleen, bai familiartekoen sostengua eta jarraipena izan ezean. Guk aholkatuko dugu taldean izan daitezkeen tentsio eta liskarrak ondotxo ezagutzea, horiei konponbide egoki eta eraginkorra emateko.

Jarduera honi buruzko aurretiazko lana egitea norbaiti interesatuko balitzaio (aukerakoa da, beraz), Eranskinean ikusiko dituen galde-sortak baliagarriak gerta daitezke ikastetxean eta gelan ezartzen diren lotura eta harremanak hobeto ezagutzeko.

Carlosen kasua

Carlos, zure ikaskidea, irainak nozitzen ari da tuit edo txioetan, Facebookeko mezuetan eta Instagramen bidez, bera eta beste mutila besotik helduta paseoan ikusi dituztelako. Burumakur dabil, betilun, ez du eskolara etorri nahi. Oraintxe ikusi duzu blog berezi bat sortu duela norbaitek, Carlosi egoera intimo larri edo zailetan eginiko argazkiak ezartzeko. Haren gurasoek ez dakite deus horretaz eta, zuen ustez, irakasleek ere ez, baina hauetako batek txioren bat ikusia du.

Antolatu gela bi taldetan. Talde batek, jazarpen-egoera salatzearen aldeko arrazoiak eman beha ditu; besteak, egoera ez salatzearen aldeko argudioak.

Carlosen kasua irakurrita, aldeko eta kontrako arrazoiak idazteko 15 minutu emango ditu irakasleak. Talde bakoitzak, bere aldetik **eledun** lanean arituko den laguna aukeratuko du.

Talde bakoitzak idatziriko **arrazoiak irakurri** egingo dira. Horiek ikusteko modukoak izan daitezen, papelografoan idaztea komeni da.

Irakurketa amaitutakoan, **eztabaidan jorratuko da gaia.**

Egoera hori, zuek bizi baduzue, salatzea garrantzizkoa iruditzen zaizue? Protagonistek zergatik ez dute salatzen, zuen iritziz? Nori esan beharko liokete? Hori kontatzen badute, zer gerta daiteke? Besterik egin al dezakete?

Yolandaren kasua

Eskolako neska bat mutil batekin dabil aspaldi honetan. Harekin hasi denetik, betiko lagunek bestelako jokabidea duela ikusi dute: neskekin ez dabil ia inoiz, beste modu batez janzten da, etab. Dirudienez, mutil horri ez zaio gustatzen, bera aurrean ez denean, neska betiko lagunekin ibiltzea eta, ateratzen bada inoiz, mutilak jakin nahi du non den, norekin, zertan ari den... Neskaren orain arteko janzkera ere mutilak oso atsegin ez zuenez, "sexiago" (?) ager dadin konbentzitu du. Neskek, lagun minek, biziki aldatzen ari dela uste dute, mutil horrekiko harremanaren ondorioz, akaso. Neskarekin hitz egiten ahalegindu diren arren, kontua ez dago erraza...

Antolatu gela bi taldetan. Talde batek, jazarpen-egoera salatzearen aldeko arrazoiak eman beha ditu; besteak, egoera ez salatzearen aldeko argudioak.

Kasua irakurrita, aldeko eta kontrako arrazoiak idazteko 15 minutu izango dituzte parte-hartzaileek. Talde bakoitzak, bere aldetik **eledun** lanean arituko den laguna aukeratuko du.

Taldeek idatziriko **arrazoiak irakurri** egingo dira. Horiek ikusteko modukoak izan daitezen, papelografoan idaztea komeni da.

Irakurketa amaitutakoan, **eztabaidan arituko dira** bi eledunak.

Bikote-harremanetan kontrola edota salaketaren inguruko gogoeta eta eztabaida sortarazteko galderak:

Betiko lagunak diren neska horiek zer egin dezakete? Harremanen kontrol-kasua da hau: neska jabetuta al dago egoeraz, zuen iritziz? Nola ikusten du kontrol hori, mesedegarri edo kaltegarri? Zergatik ez du ezer egiten bere nortasuna areagotzeko? Kontrola ere, genero-indarkeria al da?

Atera ondorioak jazarpenaz eta kontrolaz eta igo plataformara.

Orientazio sexualaz

Estatu Batuetako Psikologiako Elkartearen iritziz, gizaki baten orientazio sexuala beste pertsonarekiko sentitzen duen erakarpen emozional, erromantiko, sexual edo afektibo iraunkorra da. Erraz bereizten da sexualitatearen beste elementuetatik, hots, sexu biologikotik (sexu-organo femenino edo maskulinoen presentzia), genero-identitatetik (gizona edo emakumea izatearen sen psikologiko, sozial eta kulturala) eta rol sozialetik (jokaera maskulino edo femeninoari dagozkion arau kulturalekiko adostasuna). Orientazio sexuala hedatzen da homosexualitate hutsetik heterosexualitate hutsera doan bidean, tartean bisexualitate-plegu batzuk direlarik. Gizaki heterosexualek, beste sexuko pertsonenganako erakarpen sexual, emozional eta afektiboa sentitzen dute; pertsona bisexualek, berriz, beren sexuko zein beste sexuko pertsonenganako erakarpen sexual, emozional eta afektiboa sentitzen dute. Orientazio sexuala ez da jokabide sexuala, sentimenduei eta auto-kontzeptuari baitagozkie. Gizakiek, beren jokaeretan, beren orientazio sexuala erakuts dezakete.

Iturria: http://swwradio.webnode.es/ssr/

Nola aurre egin homofobiari, transfobiari eta heterosexismoari eskolatik

Hezkuntzan, sexu-orientazio, genero-identitate eta beroriei dagozkien bizimoduekiko errespetua sartuz eta horien gaineko informazioa modu naturalean zabalduz. Erabiltzen den lexikoa zainduz eta, ikasgelan ematen den azalpen bakoitzean, irakaslearen aurrean pertsona gazte lesbiana, gai, bisexual edo, gutxienez, badaudela sexualitatearekiko zalantzak dituztenak eta, era berean, nerabe transexualak ere egon daitezkeela kontuan hartuz. Hezkuntza-sistematik sexismoa erauzteko ahalegin erraldoia egin da. Orain, antzekoa egin daiteke orientazio sexualari eta genero-identitateari dagokienez. Hezkuntza-mintzairatik sexismoa ateratzeko ahalegin handia egiten ari den modu berean, beste horrenbeste egin daiteke inongo orientazio pertsonalik ez diskriminatzeko. Homosexualitatearen kontra biziki sustraituriko aurreiritziak helarazten dituzten hitz eta esaldi ugari daude eguneroko lengoaian. Irakasleen ardurakoa da gazte askorengan eragin kaltegarriko tradizio hori errotik ateratzea.

Iturria: http://www.cogam.es/_cogam/archivos/1437_es_Unidad%20Did%C3%A1ctica%2025%20cuestiones%20sobre%20la%20orientaci%C3%B3n%20homosexual.pdf.PDF

Zer esan bere orientazio sexualaz zalantzak dituen nerabe bati?

Hasteko, gazteak bizi duen berariazko problematika ezagutu eta ulertzeko ahalegina egin behar du hezitzaileak. Ez du balio esateak gazteak bizi dituen sentimenduak behin-behinekoak direla; batzuetan hala dira baina bestetan ez. Nolanahi ere, kontuan hartu behar da gaztearen orientazioa, zeinahi dela ere, baliozkoa dela, natural, errespetagarria eta legeak babestuta dagoela. Beste aldetik, zeinahi orientazio sexual duela ere, gazteak bere izaera garatu eta zoriontasunera iritsi ahal izango da. Nerabeari zor zaio bere orientazio sexuala askatasunez eta beldurrik gabe deskubritzeko eskubidea. Behin-behinekoa dena da gazteak seguruenik nozitzen ari den zalantza, beldur, angustia eta bakardade-sentimendua. Haren hezitzaileen esku dago sentimendu kaltegarri horiek lehenbailehen, azkar, desagertzea.

Iturria: http://www.cogam.es/_cogam/archivos/1437_es_Unidad%20Did%C3%A1ctica%2025%20cuestiones%20sobre%20la%20orientaci%C3%B3n%20homosexual.pdf.PDF

Eskola-jazarpenaz

Jazarpena esaten zaio, lehenik, erasotze eta beldurtze-jokabide jarraituari eta, bigarrenik, isolatze eta baztertze sozialari ere aplikatzen zaio (Serrano, 2006; Díaz Aguado, 2006). Sanmartín (2006) autorearen iritziz, jazarpena erasotzailearen eta biktimaren arteko botere-orekarik ezean gertatzen da beti; eskola-jazarpentzat hartzeko, berriz, eskola-indarkeriak baldintza hauek bete behar ditu: 1.a, botere-orekarik ezean gertatzea; 2.a, errepikatua izatea eta 3.a, beldurtzekoa izatea.

Horrenbestez, nahita gorpuzten den jokabide oldarkor horretan pertsona erasotzaileak beste pertsona bat kontrolatzeko eta mendean hartzeko asmoz dihardu.

Jazarpenak ezaugarri hauek ditu:

1. Ohiko jokabidea da, errepikakor, jarraikor eta sistematikoa: beldurtzeko erasoa, normalean, saio isolatuekin —iseka edo irain egitea, ezizenaz deitzea— hasten da. Jokabidearen gradua eta aniztasuna, pixkanaka, larritzen doa, plegu biziki konplexu eta kaltegarrietara iritsi arte.

2. Parte-hartzaileen arteko indar-orekarik eza du bereizgarri osagarria: bai ahalmen edo indar fisiko nahiz psikologikoan, bai erantzuteko gaitasunean (biktimak bere burua ahulagotzat jotzen baitu) oreka gabeko harremana gauzatzen da, asimetriko eta desberdina. Batzuetan, desoreka hori, batez ere, gizaki multzo batek pertsona bakar bati erasotzen diolako gertatzen da.

3. Jokabide hori, eskuarki, ezkutuko eta isila da, gainontzekoek ez dute horren berririk; jokabidea definitzeko balio ez badu ere, egoera horietan badago pribatutasun eta sekretutik zerbait.

Iturria: *Cultivando emociones. Educación emocional de 3 a 8 años / Educación emocional de 8 a 12 años*. Generalitat Valenciana, Consejería de Educación, Formación y Ocupación.

Jazarpenaz eta ziber-jazarpenaz

Ziber-jazarpena (*ciberbullying*), ikaskideen arteko jazarpen-plegu berariazkoa da (Cerezo, 2012). Jazarpen horri zibernetiko, elektroniko eta berdinen arteko digitala ere esaten zaio eta "ikaskideei erasotzeko xedez, egungo informazio eta komunikaziorako teknologiez —Internetez, batez ere— baliatzean datza" (Garaigordobil & Martínez, 2014a, 19. Orr.).

Bai jazarpenaren, bai ziber-jazarpenaren (Bisquerra & Pérez, 2014; Garaigordobil & Martínez, 2014) ezaugarriak hauek dira:

- Bada hor erasotzaile bat.
- Bortizkeriazko jokabideak dira.
- Luze eta zehaztasun handiz pentsatu eta mamituriko jokabideak dira.
- Botere-desoreka dute oinarri.
- Luzaroan errepikakor eta jarraikorrak dira.

Ziber-jazarpenaren bereizgarriak dira (Garaigordobil & Martínez, 2014; Cerezo, 2012):

- Biktimak ezkutatzeko tokirik ez duenez, babesgabetasuna arazoa larritzen du.
- Irainaren izaera publikoa areagotu egiten da: helmena biziki handitzen da (Interneten bidezkoa, unibertsala da hedapena).
- Ziber-erasotzailea ez da ezaguna, bere burua erraz ezkuta dezakeelako; horrek, noski, zigorgabetasuna handitzen du.
- Iraupena askoz ere luzeagoa da: Internetetik irainak, mehatxuak eta antzekoak atera bitartean iraungo du erasoak.
- Ez da espazio zehatz batera mugatzen, agertokia hagitz zabalagoa da.
- Noranahi iristen da, teknologia berriek ez baitute mugarik.
- Erasoa azkar gauzatzen da, erraz hedatzen da.
- Ziber-erasotzaileak eroso-eroso dihardu, bere ordenagailu edo telefono mugikorretik.
- Hori guztiagatik, erasotzaileen kopurua egunetik egunera ugaltzea errazten da.

Iturria: *Cultivando emociones. Educación emocional de 3 a 8 años / Educación emocional de 8 a 12 años*. Generalitat Valenciana, Consejería de Educación, Formación y Ocupación.

Ziber-jazarpen homofobikoa

Estatu Batuetako Pediatriako Akademiak 2012 urteko konferentzian aurkeztu zuen txosten batean, AEB, Kanada, Australia eta Erresuma Batuko 13 – 18 urte bitarteko 41 kasu aztertu ziren; gazte haietako gehienek, bai Interneten, bai saretik kanpo jazarpena nozitu ondoren, bere buruaz beste egin zuten. Nerabeen %24 jazarpen homofobikoaren biktima zirelarik, erdiek bere burua erabat homosexualtzat agertu zuten eta beste erdiek, aldiz, heterosexual edo sexu-zaletasun jakinik gabekotzat. Era berean, begi-bistakoa da mota horretako suizidioak 2011 eta

2012an ugaldu direla. Biktimen %32ri gogo-aldartearen trastornoa atzeman zioten eta horietako %15i, berriz, depresioa orobat.

Iturria: *Cultivando emociones. Educación emocional de 3 a 8 años / Educación emocional de 8 a 12 años*. Generalitat Valenciana, Consejería de Educación, Formación y Ocupación.

Enpatiaz

Enpatia, beste norbaiten lekuan ipintzeko gaitasuna da. Adimen emozionaleko gaitasun horri esker, gainerakoen aldartea zein den jakin eta gizakiekiko errespetuzko harremanak ezar ditzakegu. Gainerako pertsonekin harremanetan aritzeko beharrezkoa dugu beraiek ezagutzea, beraien sentimenduez, premiez eta ikuspegiaz jakitea. "Perspektiba-pentsamendu" edo bestearen tokian jartzeko, gauzak besteen begiez ikusteko gaitasun hori pertsonarteko adimenaren nukleoa da (Gardner, 1993); hori osatuko du "garapen moral" deritzogunak, hots, onargarri, onuragarri eta bidezkoa denari dagokionez, eskuratutako ezagutzak.

Enpatiarik gabeko pertsonak beste gainerakoak eraso edo zauritzen baditu ere, ez du ausikikadarik nozituko. Enpatiarik gabe, gainerako pertsonekiko loturak ahul eta hauskorrak lirateke. Goleman-en (1998) iritziz, horrelako sentsibilitaterik ez duten gizakiak deskonektatuak daude, emozionalki gorrak dira eta sozialki "oihesak". Enpatiari esker, beste gizakien ikusteko, pentsatzeko eta sentitzeko moduarekin konektatzen ikasten dugu geure buruarengandik deskonektatu gabe, besteekiko geure bizitza ulertzen eta, batez ere, erasoa inhibitzen lagunduko diguten aztura sozialak sortuz.

Enpatia, ereduzko balioa da giza harremanetan, gainerako pertsonekin harremanetan era onean sartzera bultzatzen gaituena da. Gaitasun hori, guregandik gertuagoko sentitzen ditugun pertsonekin aiseago aktibatzen da baina desberdintzat jotzen ditugun gizakiekin nekezago funtzionatu ohi du. "Gure modukoak" direnekin enpatia sentitzea ez da aski. **Derrigorrezko hezkuntza osoan landu beharko da,** enpatia-gradu ona erdiesteko, sinpatiko gertatzen zaigunarekin ez ezik, gure baitan etsaigoa sortzen duten haiekin ere. Gaitasun enpatiko helduak, beraz, gertueneko pertsonekin ez ezik, gizaki guztiekin orokorki identifikarazi eta sentimendu onak sentiaraziko dizkigu.

Iturria: *Cultivando emociones. Educación emocional de 3 a 8 años / Educación emocional de 8 a 12 años*. Generalitat Valenciana, Consejería de Educación, Formación y Ocupación.

Emakumeen testigantzez

Orri 22
Jarduera

Edizio honetan entregatuko dizuegu idatzizko testu eta bideo sorta bat: kirol, politika, zuzenbide eta beste hainbat alorretan, mundu zabalean berdintasunaren alde borrokan ari diren emakumeen testigantzak jaso dira bertan.

Kontua litzateke zuek ere, zeuen inguruan, zeinahi alorretan emakumeen eskubideen alde dihardutenen testigantzak bilatzea.

Informazio guztia jasotakoan, horma-irudi bat egin dezakezue berdintasunaren aldeko borroka ikuskatzeko.

- Karla Wheelock : "Mendiak erakutsi dit goraino iritsi nahi izanez gero, zeuk egin behar duzula ahalegina." https://youtu.be/03UV8xENNNc
- Marta Vieira da Silva: "Ederki dakit taldearen erdiarekin jokatzea ezinezkoa dela." https://youtu.be/JTVR4SxeTeg
- Emma Watson: "Gizon eta emakumeek aukera berdin-berdinak izan behar dituzte." https://youtu.be/xottL3JnaQw

Gaian sakontzeko:

- Jineth Bedoya: "Ez da isiltzeko garaia." http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/proyectos/avanzadoras/jineth-bedoya
- Maria Verônica de Santana: "Jendeak ezin du itxaron sistema osoa aldatu arte, ondoren emakumeen bizitza aldatzeko. Hasiera-hasieratik heldu behar zaio." http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/proyectos/avanzadoras/avanzadoras-america-latina
- Bhina: Indarkeriarik gabeko familiak http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/proyectos/avanzadoras/dia-contra-violencia

Konpromisozko karta

Orri 25
Jarduera

Karta hori, tutoretza, bilera eta antzekoetan aztertu beharko den lanaren abiagunea izan daiteke; ikasturteak aurrera egin ahala, lana berrikusi egin beharko da, hobekuntzarik gertatu den egiaztatzeko. Konpromisozko karta hori egia izan dadin, galde-sorta baliatu beharko da. Bertan agertzen diren adierazleak betetzen diren aztertu beharko dute ikasleek eta, automatikoki, adierazle horiek kartaren behin betiko idazketa egiteko norabideak emango dizkigute.

Karta horrek den-denei gogorarazi beharko die berdintasuna egunez egun gauzatzen dela, xehetasun txikien bitartez, eta den-denon konpromiso kolektiboak gauzak aldaraz ditzakeela emakume eta gizonen arteko berdintasun handiago baten mesedetan.

Egin beharreko urratsak:

- Konpromisozko karta prestatzeko galde-sorta:
  Galde-sorta norberak banaka edo talde txikitan bete daiteke, interes handieneko elementuak aukeratuta, nahi bada.
- Beharrezkotzat jotzen baduzue, gida honen bukaeran topatuko duzuen galde-sorta indibidual anonimoak, hasieran nabarmentzen ez ziren arazoak atzemateko baliagarri izango zaizkizuenak.
- Emaitzak partekatzea: Gelan, berdintasun eta segurtasunezko harremanak sortzen parte hartzen al duzue? Taldean neskak aintzat hartuak eta onetsiak sentitzen al dira? Mutilak, berriz? Ba al dago denek kontzienteki hartutako konpromisorik, generoagatik diskriminazioa inork ere nozi ez dezan? Ikasgelan egoera biolentoak gertatzen direnean nor gertatzen da galtzaile?
- Eskutitzaren idazketa.

Irakasleentzako irakurketa interesgarriak

Ingeniaritzazko ene ikaskideei

The Easterner egunkarian argitaratu zen Ingeniaritza Mekanikoko azken ikasturteko ikasle Jared Mauldin-ek idatziriko karta. Interneten argitara emanik, 45.000 bider irakurri zuten.

"Ingeniaritzako eskolan nirekin dauden emakumeei:
Gure harremanetan nire asmoa zuek berdintzat tratatzea bada ere, gaur nire desbideratzea barkatu beharko didazue, emakumeak eta gizasemeok berdinak ez garela adierazteko.
Hezkuntza-programa berean gaude guztiok eta, seguruenik, antzeko kalifikazioak jasoko ditugu denok, baina, horrek berdin egiten al gaitu?
Ez, noski. Ni ez naute hazi zientzia hutsetako bidea aldez edo moldez aukeratzeko giro egokian.
Bizi naizen gizartean inork ez zidan agindu zikin ez nendin edo, lidergorako nire trebeziak erakusten nituenean, inork ez zidan esaten "agindunahiko".
Lehen eskolan, nire interesak medio, ikaskideek neu arbuiatuko ninduten beldur ez nintzen izan behin ere.
Nire egiazko balioa nire itxura zela eta, maskulinoegi agertzeko arriskuari saihets egiteko, jarduera batzuei uko egin behar niela adieraziz, imajina eta esloganekin bonbardaketarik ez nuen nozitu.
Kontzeptu matematiko edo zientifiko konplexuren bat nik ez ulertzearen arrazoia, funtsean, nire generoan zetzala iriztearen ondorioz, adibidez, irakasleek ez ninduten alboratzen.
Mutilen kluben bateko pentsaerarekin ez dut inongo zailtasunik izan eta ez diot aurre egin beharko boto-zenbaketari edo aparteko ohartarazpenei, "diskriminazio positiboa" dela medio.
Arrakasta biltzen badut, denek onartuko dute merezimenduengatik lortu dudala.
Horrenbestez, zuek neskak eta ni ezin gaitezke berdinak izan. Alor honetan, nik bizitza osoan lortuko dudana bainon askoz ere gehiago erdietsi duzue zuek.

Adeitasun osoz,
Jared Mauldin, Ingeniaritza Mekanikoko azken urteko ikasle."

Irakaslearen jarrerak: ezkutuko curriculuma

Genero-berdintasunari dagokionez, hezkuntza-komunitateak aurrean duen erronka, —berariaz ez izanik ere— estereotipo eta rol tradizionalak asimilatzean, eskolako emaitzez eraginik izan dezaketen bestelako itxaropenak transmititzen saiatzea, dela iruzkinen bidez, dela bromen bidez, dela tratamendu desberdinen bidez.

Irakasleak, beraz, era inkontzientean (ezkutuko curriculuma) indartzen ari denaz eta ikasleei helarazten ari zaizkien ereduez gogoeta egin beharko du.

Hainbat alderdi atzeman ditzakezue, hara:

- Gai jakin batzuen gaineko iruzkinak, hala nola itxura fisikoa, arropa edo jokabide zintzoa, neskei dagokiela; argitasuna, itxura zarpaila, zikinkeria, jokabide oihesa, mutilen kasuan.
- Txantxak: gaiak estereotipoak diren edo ez.
- Bestelako tratamendua:
  - Irakaslea noiz permisiboagoa, aztoratzen dena mutila denean edo neska denean?
  - Emozioak azaltzea sustatzen da neskengan baina hori mutilei galarazten edo barregarri dela adierazten zaie?
  - Amorrua adieraztea mutilei baimendu baina neskei galarazten zaie?
- Itxaropen desberdinak eskolako emaitzen inguruan:
  - Ahalegin eta emaitza berberak eskatzen zaizkie neskei eta mutilei?

Mutilak zerbait gaizki egin duenean, oker egin duelakoan, arreta eta sostengua ematen dio irakasleak eta berriro egitera bultzatzen du. Gaizki egin duena neska denean, neska izatearren oker egingo zuela espero zuenez, irakasleak ez du bultzatzen berriro egitera.

- Itxaropenak direla-eta, hona beste hainbat aztergai:
  - Ikasgelan, ahots-tonu edo mintzamolde berbera baliatzen dugu mutilari eta neskari hitz egitean?
  - Hitz egitean, nori begiratzen diegu maizago, neskei ala mutilei?
  - Maitasuna eta ukipen fisikoa eskatzen duena mutila denean eta neska denean, berdin erreakzionatzen al dugu?
  - Mutilei lan astunagoak eta neskei lan arinagoak egitea eskatzen al diegu?
  - Nori egiten dizkiegu galdera gehiago, mutilei ala neskei?
  - Errieta berdin-berdin egiten diegu neskei eta mutilei?
  - Modu berdinean mintzatzen gara neskekin eta mutilekin?
  - Laguntza maizago eskatzen diegu neskei gauzak apaintzeko, garbitzeko, ordenatzeko...?
  - Laguntza maizago eskatzen diegu mutilei zerbait antolatzeko, ardura handiko lanak egiteko...?

Kulturarteko hezkuntza, genero ikuspegitik. Luz Martínez Ten

Sarri, hezkuntza-sisteman genero-berdintasunaren inguruko eztabaidak, gai honetan adituak diren emakumeek idatziriko koedukazioari buruzko kapitulu erantsi batera edo berariazko epigrafe batera zokoratzen dira. Kulturartekotasunari heltzean, era berean, emakumeen diskriminazioaren errealitatea desagertu egiten da diskurtsoaren ildo nagusitik; esplizitu agertzen da, ordea, gai jakin batzuk agertzen direnean bakar-bakarrik: kultura-gatazkari dagozkionak, emakumeen funtsezko eskubideen aurkako atentatua delako, edo erabat atzemangarriak diren egoeretan, hala nola neska ikasleekiko bestelako tratua denean. Beste hainbat alorretan gertatzen den bezala, hezkuntzan ere berdintasuna halakotzat aztertzen da emakumeak, kolektibo diren aldetik, ukitzen duten egoeretan, ez bestela. Horrela, kulturarteko hezkuntza-eredu desberdinek proposatzen duen bezala, emakume eta gizonezkoei egozten zaien rola —eta batzuen eta besteen

artean sor daitekeen harremana— aztertzen duen genero-kategoria baztertzen du nabarmenki. Genero-ikuspegitik analisirik ez egiteak, testuinguru kultural desberdinetan emakumeek bizi dituzten diskriminazio-egoerak ezkutatzeaz gainera, hezkuntza berdintasunean aplikatuko duen eredua taxutzea galarazten du.

Feminismoaren eta kulturartekotasunaren arteko lotura, kulturarteko hezkuntza-eredu bat, edozein, garatzeko ezinbesteko elementuetako bat da, genero-berdintasuna funts etiko saihestezintzat jotzen badu, bai kulturartekotasunaren kontzeptuan, bai hezkuntza-praktika arautzean, analizatzean, diseinatzean, aplikatzean eta ebaluatzean ere.

Hasteko, ikuspegi feministatik birtaxutu beharra dago kulturarteko eredua; eztabaida, unibertsalismoen eta bestelakotasunen artean zentratu behar, sexuen arteko berdintasuna aldarrikatzean oin hartuta. Kulturak, jarrera kritikotik halakotzat aitortzearen inguruko adostasuna handia da; horixe helarazi behar da hezkuntza-eredura genero-ikuspegitik.

Curriculumean funtsezkotzat jotzen ditugun berdintasun-balioez eta ikastetxearen antolamendu eta kudeaketari dagozkion beste hainbat kontuz gogoeta egiten ez badugu, nekez garatuko ditugu estrategia jakin batzuk.

Hezkuntza-errealitatea osatzen duten aldagai denetan genero-ikuspegia sartu beharra dago: elkarbizitzaren arauetan, familiartekoen partaidetzan, hezkuntza afektibo-sexualean, ikasleen hezkuntza- eta lanbide-orientazioan, erlijioaren eta hezkuntzaren artean ezartzen den loturan eta beste askotan."
Estatu espainiarra aspaldi honetan mundu zabaletik datozen gizatalde askoren helmuga bihurtu izanak kulturen elkartzez eta bereiztez beteriko munduan murgildu gaitu. Aldaketa sozial horien bereziki nabarmenak dira erakunde jakin batean: eskolan. Eskolako geletan gertatzen dira gatazkak eta gertatzen dira adostasunak. Nolanahi ere, eskola bihur daiteke harreman sozialak errepikatzeko eszenatokia edo, bestela, horiek aldarazteko lanabes ahaltsua, desberdintasun kulturalak errepikatzeko lekua edo kulturarteko bateratzeen gunea.
Gauzak aldatzeko helburua duen kulturarteko hurreratze edo topatze horrek, historikoki emakumea diskriminatu duten balio, ohitura eta tradizioak, ikuspegi kritikotik aztertu behar ditu eta, gainera, bizitza berdintasunean partekatzen irakatsi. Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalean adosturik agertzen den eta Emakumeen Nazioarteko Konferentzietan (azkenekoa, Pekinen, 1995ean) luze-zabal jorratu den berdintasun horrek, mundu osoko emakumeentzat erdietsi behar diren helburuak argi eta garbi agertzen dira Plataforma jakin batean.

Iturria: http://www.escuelasinterculturales.eu/spip.php?article148

Gure baitan dugun ahalmena. Zeliha Ünaldi

2015eko uztailaren 30ean.

Nire historia ez da kontakizun xelebrea, akaso imajinatuko zenuten bezala, kontzientzia hartze eta errealizazio pertsonaleko historia baizik. Pekinera doan trenera igo eta, 1995ean, Emakumearen Laugarren Mundu-Konferentzian, Gobernuz Kanpoko Erakundeen Foroan parte hartzeak bizitza aldatu zidan.

Zortzi egun eman nituen Varsoviatik Pekinera doan tren transiberiarrean hogeita bederatzi herrialdetako berrehun emakumeren artean. Bidaiaren iraupen luzeak ez zigun axola, gure xede bakarra mundua transformatzea baitzen.

Hogeita lau urterekin graduondoko ikaslea nintzen ni, Ekialde Ertaineko Unibertsitate Teknikoan, Turkiako Genero eta Emakumea ikaskuntza-egitarauan aurrenetako bat, alegia. Egitarau horren ordezkari Pekinen izan nendin aukeratu ninduten. Partaideei banatu zitzaizkien zorroetan, mundu zabalean biziki ezaguna den Sue Vinson feministaren esaldi pare bat inprimituta zeudela ikusi nuen: "Anitz eta bat ginen" eta "Mundua, emakumearen begietatik". Karpa tarteetan, mundua zuzenago egiteko konpromisoa hartua zuten emakume andana batekin elkartzen nintzen egun haiek gogoan, bi hitz datozkit burura: senidetasuna eta bakea.

Senidetasunean sinesten dut oraindik, belaunaldi berrikoei hori zaharkiturik dagoela iruditzen bazaie ere. Pekingo Egintza Plataformakoak eta handik hurrengo bost urteek ulertzen lagundu zidaten, emakumeon baitan datzan eta guk, mundu-mugimendu gisa, daukagun ahalmen hori.

1995ean estatuko legeak uztartzea zela eta, eztabaida egin genuen Emakumearen Aurkako Diskriminazio Era Guztiak Suntsitzeko Konbentzioarekin eta Pekingo Egintza Plataformarekin. Egun, berriz, lege horiek eraginkortasunez aplikatzeko eraz egiten dugu eztabaida. Bidearen luzea! Hogei urte honetan Turkian emakumeentzat gauza asko aldatu dira baina, beste aldetik, hango emakumeen bizitzan funtsezko aldaketarik ez da izan. Joan den mendearen kondarrean eta honen hastapenetan legegintzan aldaketa handiak egin ziren, genero-berdintasunera iristeko. Emakumeen mugimenduak eta erakundeek arrakastaz jardun zuten eta, horren eraginez, Kode Zibilean, Penalean eta laneko legegintzan aldaketak sartu ziren.

Turkian, alabaina, ezkondutako bost emakumetik bi etxeko indarkeriaren biktima izateko arriskuan daude. Pekingo Egintza Plataformaren aldeko gogo-berotasuna Turkian hein batean epeldu dela esango nuke nik, azken hamarkada honetan, batik bat.

Pekingo Konferentzia izan zenetik genero-alorrean jardun dut lanean, aholkulari eta aktibista modura garatuz. Azken hiru urteak Turkiako garapen txikieneko eskualdeetan eman nituen, emakumeen GKEetan. Bai nire lanean, bai nire bilakaeran, oraindik ere sentitzen dut Pekingo haizea, aurreraka bultzatzen nauena. Orain, Nazio Batuen Behin-behineko Koordinatzailearen

Ankarako Bulegoan nabil lanean, genero alorreko espezialista gisara. Pekinerako trenean igo eta NKEen foroan parte hartu nuen egunetik kargu honetan aritzeko prestatu naizelakoan nago.

Pekingo izpiritua belaunaldi gazteei helarazi nahi diet; oraindik ere "anitz eta bat" gara eta, tamalez, era eta maila guztietako ahaleginen beharrean gaude, mundua gizaki guztientzat leku baketsu eta zuzena egingo badugu.

Gaian sakontzeko, beste emakume batzuen lekukotza, in: http://beijing20.unwomen.org/es/voices-and-profiles/women-of-achievement

Glosarioa

Bizimodu laborala eta pertsonala uztartzea: gizon eta emakumeek norberarentzako, familiarentzako eta lanerako denbora-tarteak harmonizatzeko praktika hauen helburua emakumea produkzio-lanean eta gizonezkoak etxeko lan edo ugaltze-lanean sartzea da, aukeren eta eskubideen berdintasunaren mesedetan.

Emakume eta gizonezkoentzako aukera-berdintasuna: egoera horretan, sexua gorabehera, gizaki guztiek gaitasunak eta aspirazioak garatzeko eskubide eta aukera dute, erabakiak hartuz eta maila indibidual eta sozialean bere burua garatuz, emakume eta gizonezkoek pairatzen dituzten genero-rol eta mugapenetatik kanpo.

Feminismoa: gizonezko eta emakumeen artean aukera eta eskubideen berdintasuna ezartzeko xedea duen korronte ideologiko, sozial, kultural, ekonomiko eta politikoa.

Generoa: haurtzaroan bertan ikasi eta sozialki eta kulturalki eraiki diren bestelakotasunak, emakumeei eta gizonezkoei sexuaren arabera egozten zaizkienak eta emakumeetan desberdintasun- eta diskriminazio-egoerak sortarazten dituztenak.

Genero-estereotipoak: emakumeei, batetik, eta gizonezkoei, bestetik, talde homogeneotzat hartuta, imajina mental, sexu- eta genero-bereizgarri desberdinak egozten dizkieten sinesmen eta jokabideak dira. Leku batetik bestera alde gutxi dituzte estereotipo hauek, aski homogeneoak eta bipolarrak dira: emakumeei egozten dizkieten ezaugarri edo ahuldadeak gizonezkoei ukatzen dizkiete eta alderantziz. "Humanoaren" paradigma beti da maskulinoa, ez dago erreferentzia femenino unibertsalik.

Genero-rolak: sexuaren arabera, gizonezkoei eta emakumeei egozten zaizkien itxaropen, jokabide, zeregin eta antzekoak; rol horiek determinatuko dituzte gizon eta emakumeen izaera, jokaera eta sentitzeko erak gizartean.

Genero-transbertsaltasuna: (genero-mainstreaming eta genero-ikuspegi integratuaren sinonimoa) emakume eta gizonezkoen arteko parekidetasunaren aurrerapenean botere publiko guztiek duten erantzukizuna. Herri Politiketan gizonezkoen eta emakumeen Aukera eta Tratamenduan Berdintasunaren Printzipioaren aplikazioa da; kontua da batzuei eta besteei baliabide guztietarako irispidea baldintza berdinetan bermatzea, politika publikoak egun dauden desberdintasunak aintzat harturik planifikatzea eta, egiazko berdintasunaren aurrerapenean, desberdintasun horien ondoriozko inpaktu eta emaitzak atzeman eta balioztatzea.

Koedukazioa: nahitako interbentzio-prozesu honen xedea neska eta mutil ikasleen garapena sustatzea da, sexu-desberdintasunean oin harturik, hainbat helburu lortzeko, hala nola norberaren garapen pertsonal eta afektiboa eta gizarte-eraikuntza adostu eta bateratua. Ez da nahasi behar "koedukazioa" eta "hezkuntza mistoa": ikasgela berean mutiko eta neskatoak elkartze hutsak, ezinbestekoa den arren, ez du bermatzen hezkuntza zuzenago eta berdintasun handiagokoa izango dela.

Matxismoa: gizasemeak emakumearekin dituen menderatze eta nagusikeriazko jarrera eta jokabideak, lehenek boterea egikaritzen duten ordena sozialari eusteko; sistema horretan emakumea hein batean edo bestean menderatu, diskriminatu eta zapalduta bizi da.

Mikromatxismoak: eguneroko bizitzan eta bikote-harremanetan gizasemeak emakumea menderatzeko dituen jokaera eta ohiturak, inoiz bortitzak ere.

Patriarkatua: antolamendu kultural, ekonomiko, politiko, sozial eta erlijioso honetan agintaritza, boterea, lidergoa eta, orokorki, nagusitasuna gizonezkoak egikaritzen du eta emakumea gizasemearen peko opresio-egoeran bizi da.

Sexua: jaiotzetik arra eta emea bereizten dituzten bereizgarri biologikoei dagokie.

Bibliografia

Hainbat autore, elkarlanean. *Inteligencia emocional. Inicio del desarrollo de competencias emocionales (intrapersonales) en familia*, Sycom Training Systems S.L., Bilbo, 2012, <http://axular.net/download/files/orientacion/escuela_padres/69_La_inteligencia_emocional_en_la_familia(II).pdf>.

Hainbat autore, elkarlanean. *Coeducación: dos sexos en un solo mundo*, Instituto Nacional de Tecnologías Educativas y de Formación del Profesorado (INTEF). Módulo 6 – Proyectos de vida, Madril, 2012, <http://www.ite.educacion.es/formacion/materiales/112/cd/m6/los_estereotipos.html>.

Hainbat autore, elkarlanean. *"Por preguntar que no quede. Nosotras creamos mundo"*, Cuadernos de educación en valores nº 2, Instituto de la Mujer / CIDE, Madrid, 2006, <http://www.ite.educacion.es/formacion/materiales/112/cd2010/unidad_6/6_6_bibliografia.html>.

Vázquez Verdera, V., J. Escámez Sánchez, eta R. García López. *Educación para el cuidado. Hacia una nueva pedagogía*, Brief, 2012, <https://revistas.ucm.es/index.php/RCED/article/viewFile/47172/44235>.

Hainbat autore, elkarlanean. *Cómo ser un cole de cuidado. Propuestas para tu centro educativo*, InteRed, 2014, <http://redciudadaniaglobal.org/noticias/como-ser-un-centro-de-cuidado-propuestas-para-tu-centro-educativo/#.VcnOw3HtlBc>.

Bonino, Luis. *Micromachismos*, <http://www.luisbonino.com/pdf/Los%20Micromachismos%202004.pdf>.

Hainbat autore, elkarlanean. *Cultivando emociones. Educación emocional de 3 a 8 años / Educación emocional de 8 a 12 años*, Generalitat Valenciana, Consejería de Educación, Formación y Ocupación. <http://www.lavirtu.com/eniusimg/enius4/2012/06/adjuntos_fichero_695712_f85eecff7d7e5afb.pdf>.

Teatro del oprimido, <https://escuelapopularcineytv.wordpress.com/2012/06/23/metodologia-del-teatro-foro-augusto-boal-una-herramienta-poderosa-para-construir-la-participacion-popular/>.

Hombre, igualdad y nuevas masculinidades, <www.aulaviolenciadegeneroenlocal.es>.

Martínez Ten, Luz eta Rosa Escapa Garrachón. *Cómo compartir la vida en igualdad. Guía práctica para chicas y chicos*, <http://www.mujeresenred.net/IMG/pdf/guiacompartir.pdf>.

Aguilar Carrasco, Pilar. *¿Somos las mujeres de cine? Prácticas de análisis fílmico*, <http://institutoasturianodelamujer.com/iam/wp-

content/uploads/2010/02/IAM-U_68927.pdf>.
Martínez Ten, Luz; Claudia Leal y Sandra Bosch. *El viaje de Ana: historias de inmigración contadas por jóvenes*, 2003, <http://issuu.com/aulaintercultural/docs/elviajedeana>.

150 canciones para trabajar la violencia de género, <https://www.youtube.com/playlist?list=PLcGM-7aUuWYhdkZ09LxBSvaSEIsNmme87>.

Panadero Fernández, Begoña. *Los estereotipos en la publicidad – Unidad didáctica en Educación Secundaria Obligatoria*, <http://www.educarenigualdad.org/los-estereotipos-en-la-publicidad-unidad-dida-ctica-en-educacia-n-secundaria-obligatoria>.

Herritargo globalerako hezkuntza. Baliabideak

Kaidara
www.kaidara.org

Oxfam Intermón-ek eta Herritargo Globalerako Hezitzaileen Sareko kideek bildu eta idatzitako hezkuntza alorreko eskarmentu eta baliabideak. Hauek erabat libreki deskarga daitezke eta, bai web orria, bai material gehientsuenak eskuragarri daude euskaraz, katalanez, galizieraz eta espainieraz.

Eskola aldatzeko pistak
OXFAM-INTERMÓN (2009). Barcelona

Gizakiarekin eta planetarekin arduratsu izango den herritargo globaleko korronte bat osatu ahal izateko, funtsak eskolatik hasita finkatzea behar-beharrezkoa da. Baina, ikasgelako jardueran, sinesmen horretan tinko gabiltzanok ederki dakigu hori ez dela batere erraza izango. Egungo hezkuntza sistemak erantzun urri ematen ditu. Bestelako eredu bat sortu behar dugu, humanista, elkarrizketan eta elkarbizitzan oinarritua, komunitate-eskola eraikiko duena, justiziaz arduratuko dena, ingurunera eta mundu zabalera irekia. Aurrean dugun erronka behinena bestelako hezkuntza egitea da, bai "izateko", baita transformatzeko ere.

www.kaidara.org/ek/recurso/Pistas-para-cambiar-la-_escuela

Hezkuntza-zentro eraldatzaileak: herritargo globala eta gizarte-eraldaketa
OXFAM-INTERMÓN (2012). Bartzelona

Agerkari honetan, proposatzen dugun eredu eraldatzaile honekin osorik edo partzialki bat datozen bestelako hezkuntza-ereduak bildu eta erkatzen ditu eta, era berean, gauzatzeko moduko hezkuntza-ibilbideak zehazten ditu hiru mailatako praktiken eskutik: irakaskuntzakoak (ikaskuntza-irakaskuntza alorrean), antolakuntzazkoak (antolakuntza eta harreman alorrean) eta politikazkoak (ingurunea eta gizarte-eraldaketa alorrean).

www.kaidara.org/ek/recurso/centros-educativos-transformadores

Ikasleentzako galde-sorta

Adina: .....

Sexua: mutila ☐ / neska ☐

Ikasturtea: .....

EGOERA JAKINEN AURREKO JOKAERA	INOIZ EZ	GUTXITAN	ASKOTAN	BETI
Arazorik duzunean, irakasleari jakinarazten diozu?				
Arazorik duzunean, senitartekoei jakinarazten diezu?				
Arazorik duzunean, ez duzu deus esaten?				
Arazoak dituen norbait ikusten duzunean, irakasleari jakinarazten diozu?				
Arazoak dituen norbait ikusten duzunean, senitartekoei jakinarazten diezu?				
Arazoak dituen norbait ikusten duzunean, ez duzu deus esaten?				

NIK EGINIKOAK	INOIZ EZ	GUTXITAN	ASKOTAN	BETI
Gelan norbait iraindu dut.				
Jolasaldian norbait iraindu dut.				
Gelan norbait jo dut.				
Jolasaldian norbait jo dut.				
Ilaran, norbait gogaitzeko, bultzatu egin dut.				
Ikaskideren bat gogaitu dut, lanean aritzea galarazteko.				
Ikaskideren baten gauzak kendu edo ezkutatu ditut.				
Ikaskideren baten lana hondatu dut.				
Ikaskideren batengandik zerbait lortu nahi dudanean, zerbait ematen diot, ordainetan				
Ikaskideren bati nirekin jolastea galarazi diot.				

kaleidoskópio

Autorea:
Barabara Educació SCCL.

Koordinazioa:
Begoña Carmona

Herritargo Globalerako Hezitzaileen Sarea:
Hezkuntza-proposamen honetako edukiez aholkularitza eman eta jarraipena egiten du interneten diharduen Munduak Elkarlotuz-eko batzordeak, kide hauek osaturik: Pablo Cuenca, Santiago García, Esther Gutiérrez, Teresa Hernández, Flor López, Jordi Riera eta Arantza Zubizarreta.

Diseinua eta maketazioa:
Estudi Lluís Torres

Hizkuntz zuzenketa:
Albert Nolla

Ilustrazioa:
Espais Telemàtics

Itzulpena:
Karmele Hevia

Oxfam Intermón-en hezkuntza-proposamenari buruzko informazioa zabaltzeko

- Web: http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/campanas-educacion/educacion/propuestas-educativas
- Zatoz gurekin facebooken: "Herritargo globalera begirako hezkuntza" https://www.facebook.com/Educar-para-una-ciudadan%C3%ADa-global-765403543496049/
- Correo: educacion@oxfamintermon.org

Agerkari hau Creative Commons lizentziarekin gauzatu da

Agerkari hau gauzatu ahal izan da Garapenerako Nazioarteko Kooperazioaren Agentzia Espainiarraren (AECID), finantza-laguntzari esker, hurrengo itunaren kontura: **"Movimiento por la educación transformadora y la ciudadanía global en el ámbito de la educación formal (14-CO1-642 kodea)".** Agerkari horen edukiaren erantzukizuna Oxfam Intermón-ena baizik ez da eta ez du AECID-en iritzia nahitaez adierazten.

Eusko Jaurlaritzaren kolaborazioarekin

OXFAM Intermón